

CSERE JÁNOS (Áprily Lajos Főgimnázium, Brassó, XI.B)

FEKETEVAR LOVAGJAI

Előszó

Erdélyi utazásaim ... Elég sokat utaztam Erdélyben, de talán egyik hely sem fogott meg annyira mint otthonom, a szülőfalum, Apáca. E helyet Erdély legnagyobb kincsei közé sorolnám, talán csodálatos története miatt, élni akarásáért, a túlélés miatt annyi századon és veszélyen keresztül, a sok csodálatos szokása miatt, vagy csak azért, mert e helyhez megmagyarázhatatlanul s mégis oly erősen kötődöm. Apáca csodálatosan élt túl megannyi szerencsétlenséget: tűzvészt, tatárjárást, fosztogatásokat és sok más csapást. A falu mellett, Ürmös település fele menet, látható egy toronynak a romja, mely valamikor egy erődhöz tartozott, ami „Feketevár” néven volt ismert, és még jóval a falu keletkezése előtt épült. A falut is eredetileg „Feketevár”-nak nevezték, de aztán a később ide települt apácák után az „Apáca” nevet kapta.

A falu egyik jellegzetes szokása a kakaslövés, amit általában húsvét vasárnapján tartanak meg. A legenda úgy szól, hogy a tatárjárást idején a falusiak általában a várban húzódtak meg, mikor tatár csapatok vonultak el ott. Az éjszaka idején ők pedig nem sejtették, hogy bárki is meghúzódna a romladozó falak közt. A falusiak sokszor a javaikat, élelmet és a jószágaikat is magukkal vitték. Egyszer történt, hogy egy kakas is odakerült, valahogy felugrott a falra, majd kukorékolással elárulta a várbelieket. A legenda nem beszél az ezek után történetekről, sem arról, hogy mi lett sorsa a vár romjai között rejtőzködőknek, de biztosak lehetünk benne, hogy voltak túlélők. Azóta minden évben megtartják a kakaslövést.

E falu és ősei emlékét őrzi a következő elbeszélés, mely a képzelet szárnyain haladva meséli el, hogyan alakult ki a kakaslövés szokásrendje. A történet, akárcsak a benne szereplő személyek csupán a képzeletem szüleményei. Utazzunk hát vissza az időben, és hagyjuk szárnyalni a képzeletet, hadd lássuk, mit is szül az.

I.

Mi is az élet értelme, miért élünk, miért halunk meg, mi vár ránk halálunk után? Ezekre a kérdésekre sosem találtam választ.

István vagyok, a Jacobus családból származom. A FEKETEVAR kapitánya vagyok. Anyám meghalt születésemkor, apám pedig egy ostrom közben hunyt el hősiessé. Tizenkilenc

éves voltam, amikor ez megtörtént, akkor sírtam utoljára, mondjuk sírásnak sem nevezhető, mert csak egyetlenegy könnycsepp csordult ki szememből, és gördült végig arcomon a földre hullva, azóta pedig soha többet. Apám példáját szerettem volna mindig követni. Károly, ahogy mindenki nevezte, hősies volt, férfias, erőskezű, vakmerő, rendíthetetlen. Vaskézzel irányította az erődöt, amit aztán halálakor rám hagyott. Az apám mindig is az emberi értékeket tartotta a legfontosabbnak. Arra tanított, hogy a szeretet, a jóság, az önzetlenség, az alázat és a jószívűség minden mással felér és meg is előzi azt. Elvesztése nagyon fáj, és így lettem tizenkilenc évesen az erőd kapitánya. Apám nem csak az erődöt és a sok felelősséget hagyta rám, hanem a kardját is, amit "tatárontónak" keresztelt el, mivel több ezer tatárt küldött a másvilágra az ostromok és harcok alatt. Apám hűséges társai is végigkísértek ezen az úton, és lám, felnőttem.

Hét év telt el azóta, annyi idő, amennyi elég volt ahhoz, hogy "férfivá" kovácsoljon. Ez idő alatt megtanultam kardot forgatni, harcolni, kormányozni, gondolkodni, ítélni és védeni. Mindez nem sikerült volna hűséges szolgám, Péter nélkül. Apám jobb kezeként szolgált, és hű maradt hozzá és népéhez mindig. Ő tanította meg nagyrészt mindenre, és segített azzá válni, aki most vagyok. Nagy hálával tartozom neki, és adósa leszek, míg élek. Mellette még ott van Kozsik, a tábornokom. Mindig óvni akart, bár ezt sosem engedtem meg neki. A harcvonalon éltem mindig, én vezettem seregem a harcba. Akárcsak apám, nem tudok a háttérben megbújni és várni a csata végét, ez nem az én természetem. A sereg nem állt számos katonából, de mindig is elég volt harcainkat megvívni. Toborzásokat pedig mindig rendezünk. Olykor számos fiatal jön a faluból besorozásra, amit csak ámulattal nézek, csodálok. Ha valamelyiket megkérdezed, mind azt mondja, hogy népe védelméért teszi, ezt pedig becsülöm.

Nem vagyok házas, de van egy jegyesem: Eléziának hívják. Törcsvárról származik, nemes családból. Állítólag lemészárolták a családját és háza népét. Sokszor nagyon furcsán viselkedik, de ennek ellenére is nagyon szeretem, nem csak alakja, hanem szíve miatt is. Hét év telt el apám halála óta, hét év, mióta magam vagyok és "felnőttem", de fontosabb kérdéseimre még mindig nem kaptam választ. Mi az élet értelme? Erre talán sosem fogom tudni a választ.

II.

Mindenki a Nagyteremben volt már. Veszekedések folytak, mikor beléptem.

- Mi történik itt? – kérdeztem.

- Uram, újabb tatársereg fenyeget bennünket, intézkednünk kell – válaszolt Péter.

- Ignác! – szólítottam.

- Pénztáros! A kapitány veled kíván beszélni! – fordult feléje Kozsik.

Ignác a füzetébe bámult elgondolkodva, majd felém fordította tekintetét:

- Elnézést kérek, uram, mit kívánsz tőlem?

- Hagyd a formaságokat, Ignác! Mennyi a pénztárban lévő összeg? – kérdeztem tőle.

- Húszezer tallér, nagyuram.

- Rendben, készítsd elő! Máté százados, te a faluba mész toborzásra, Péter, te felderítést küldesz a környékre, és hirdetni fogsz a faluban. Fel kell készülnünk, ha ténylegesen tatárjárásról van szó. Utolsó megoldásként itt az erőd menedéknek. Kozsik, te pedig velem jössz! Este mindenkit várok jelentésre! – csaptam össze a kezem, és kiadtam a parancsot.

Kozsik velem jött a kaszárnyáig, és ott neki is kiadtam az utasításokat:

- Kozsik, a te dolgod lesz kiképezni az újoncokat, a nyilasok erejére lesz szükség, én pedig a gyalogosrendet fogom vezetni.

- Minden meglesz, jó uram, már napnyugtáig felállítok, illetve előkészítek mindent.

- Helyes, tudom, hogy nem fogok csalódní benned, de nekem most mennem kell.

- Szép napot neked, uram!

Esteledett. Eléziámhoz siettem. Beléptem a szobájába, és épp egy borítékot dugott párnája alá, de nem kérdeztem róla. Elbeszélgettünk egy órát, mindig is nagyon szerettem a társaságát, bár a megszokottnál furcsábban viselkedett, zavartan hadart és dadogott. Búcsút intettem neki, és a Nagyterem fele igyekeztem, ahol már mindenki leadta a jelentését. Ezután Péterrel kimentem a torony tetejére, ahol, mint mindig, beszédbe elegyedtünk:

- Újabb tatárjárás! – sóhajtottam fel.
- Ne aggódj, uram, ez sem fog kifogni rajtunk.
- Már hogyné aggódnék? A nép biztonsága van kezemben!
- Nagyon hasonlítasz jó apádra, ő is értük áldozta egész életét.

István ekkor a csillagos ég felé nézett, és felsóhajtott:

- Az apám jó ember volt, nem fogok soha a nyomába érni.
- Te is jó ember vagy. Mindent a maga idejében, kedves uram, egyszer majd biztos elérsz mindent, amit akarsz, most pedig pihened kell, holnap is hosszú napod lesz.
- Rendben, Péter, jó éjszakát!
- Úgyszintén, nagyuram!

István elfordult, és tett pár lépést előre, majd újra megfordult, és így szólt Péterhez:

- Köszönöm!

Péter nem szólt semmit, csak bólintott egyet, felém mosolyogva.

Visszamentem a szobámba, a kardom magam mellé helyeztem, majd eltettem magam holnapra. Jóleső megnyugvással hunytam le a szemem, hogy pihenjek egy keveset.

III.

Reggel egy hatalmas felfordulásra ébredtem. Álomból egy dörgedelmes üvöltés rázott fel: „Tatárok! Tatárok! Majd csak a kardcsörgést és a csatazajt hallottam. Amint felkeltem, valakit épp kirohanni láttam a szobából, de nem volt időm ezen fennakadni, vettem a páncélt és kardot, majd a nyomába eredtem. Az udvar fele kanyarodtam, de az egyik sarokból mozgást éreztem, és ahogy megfordultam, majdnem elbuktam, s hirtelen mozdulattal kirántottam a kardot és döftem ... Eléziámat szúrtam hasba annyira, hogy ki is hullt a tőr a kezéből. Egy könnycsepp gördült végig, arcomat átítatva, majd a szemébe néztem, és kétségbeesetten kérdeztem:

- Miért?! MIÉRT?!?!
- Mini ard tümen!

- Bocsáss meg!

Ahogy ezt mondtam, csavartam egyet a kardomon, ami kiontotta Elézia életét. Éppen Péter sietett felém:

- Uram, a tatárok bejutottak a ... Mi történt itt? – nézett rám döbbenetesen és értetlenül..

- Az ő segítségével jutottak be, mind ez idő alatt tatár kém volt, meg akart gyilkolni, nem volt más választásom!

- Uram, én nagyon sajnálom ...

- Mennünk kell az udvarra! Most!

- Igenis, uram!

Az udvarra kiérve már le volt vágva az összes tatár, de sokan vesztek el a mi katonáink közül is, köztük szegény Simon tizedes, akiért már nem tehattünk semmit.

- Kozsik, hányan maradtunk? – kiáltottam fel

- Pontosan nyolcszázan uram!

- Uram, a falu lángokban! – szólt felém Péter.

- Akkor odamegyünk! Máté százados, te és még ötszázötvenen itt maradtok a várat védeni, ha netán visszajönének. Péter és Kozsik, meg kétszázötven gyalogos velem jön a faluba és kimenekítjük a túlélőket! – szóltam parancsolóan.

- Igenis, uram!

El is indultunk a falu fele, de csak pár utca borult lángokba. Sok embert lemészároltak már, de ennek ellenére ötszáz falusit még mindig ki tudtunk menteni. Nem maradt viszont sok tatár, könnyen elbántunk velük. Visszaindultunk a vár fele, aminek nagy része már így is romokban hevert ... Ott már senkit sem találtunk életben. Máté százados tetemét látván, Kozsik és Péter keservesen könnyeztek.

- Hogyan történhetett ez? – kérdeztem értetlenül

Három kémünk bújt elő:

- A titkos ősvényen keresztül jártak, és visszamentek a faluba fosztogatni – mondta egyikük.

- Kilenc poklon járjon ezért keresztül Elézia! – átkozódott Péter.

- Ide úgysem fognak már visszajönni! – vágta rá Kozsik.

- A falusiakat helyezték el a keleti toronyban, mi is oda megyünk, s valószínűleg nem fognak észrevenni. Egy diszkrét megfigyelőt a toronyra, aki értesít mindenről! – szoltam, majd Pétert magam felé intettem.

A torony megfigyelőpontjához mentünk, az őr mellé. Az éjszakában égő falut bámultuk keservesen ...

- Szerinted hol tévedtem, Péter? – kérdeztem.

- Nem volt, ahonnan tudnod, jóuram.

- Mégis, az én felelősségem volt, aminek nem feleltem meg.

- A falusiak nagy része biztonságban van, neked köszönhetően.

- Talán igazad van, de a kiontottak vére az én lelkemen szárad.

- Meg az Eléziáén, aki már most vezekel a pokol legmélyebb bugyraiban.

- Senki nem érdemel örök kínt, szenvedést semmilyen bűnért, ezért is remélem, hogy lelke megnyugvásra lel odaát.

- Legyen úgy, ahogy te mondod, uram.

Amint befejeztük a beszélgetést, tatárokat láttunk kivonulni a faluból.

- Nem jönnek a vár fele. Remete felé irányulnak, valószínűleg visszahúzódnak az erdőbe. A hágón át lehet a következő célpontjuk. – fordult felénk az őr.

Megnyugodva dőltem neki a fal csipkéjének, de ezt a nosztalgiát hamar szétoszlatta egy kukorékolás. Egy kakas a várfalról árult el bennünket.

- A kakas! – kiáltott Péter.

- Átkozott legyen a fajtád, mostantól mindörökké! Egy nap legyen neked szentelve, amikor rád emlékezik majd mindenki. De nem magasztalásodra, hanem halálodat kérve, újra meg újra, az idők végezetéig! Átkom rajtad, áruló! – kiáltottam feléje.

Ezt valószínűleg sokan hallották, de nem volt idő töprengeni, mert mindenkit felvert az őr kiáltozása:

- A tatárok felfedeztek! Visszajönnek!

Mindhárman lerohantunk a toronyból, mert rögtön cselekedni kellett.

- Egy húszas egység és az őr kimenekítik a falusiakat hátul, a folyó felé, azon keresztül nehéz lesz őket üldözni. Péter, Kozsik és kétszáz katona velem jönnek, így időt nyerünk a falusiaknak! – mondtam határozottan.

- De uram, ez ...

- Péter! Ha valaha húséges voltál hozzám, apámhoz és a néphez, akkor most magadhoz rántod a kardod és velünk jössz, ha pedig a saját életedet mentened, akkor menekülj a falusiakkal.

- Hú vagyok hozzád, uram és a népemhez halálomig, és azután is!

Ránéztem a többiekre, de senki sem szólt egy szót sem. Kimentünk a várból, és a tatár sereg fele irányultunk. Már nem lehettek messze tőlünk, mikor elkiáltottam magam:

- Testvéreim! Ezt nem értem teszitek, hanem a falusiakért! Anyáitokért és apáitokért, feleségeitekért és gyerekeitekért, a következő generációért, mindenért, ami fontos nektek! Nem nekünk kell elesni ma, hanem a hazarontó tatároknak!

Erre mindenki üvölni kezdett:

- Igen! Igen! Igen!

Vágtuk is rendesen a tatárokat, de hamar rájöttünk, hogy túlerővel bírnak, így semmi esélyünk ...

Elestünk ...

Egy pillanatnyi figyelmetlenség okozta bukásom, egy pillanat, amint azt néztem, ahogy mellettem Pétert lekasabolják, s ez az egy pillanatnyi figyelmetlenség elég volt ahhoz, hogy egy kard belém fúródjon. Ledöftek és otthagytak. A kard, ami a hasamon keresztül a földbe nyúlt, odaszögezett. Nem tudtam mozogni, felkelni, járni.

S most, az életem végén képek jelennek meg, emlékek, gyerekkorom, apám hangja, szavai: „Fiam, mi nem magunknak élünk, hanem szeretteinknek. Az elsőbbséget nem saját magunk

élvezzük, hanem a népünk. A szeretet és az emberi értékek többet érnek bármilyen kincsnél.”
Egész életemben a lét értelmére kerestem a választ, és most utolsó pillanataimban rájöttem,
hogy ez sosem rólam szólt, hanem ...

István a falu és a vár fele irányította figyelmét.

- ... Hanem róluk, akiknek védelmet keresve talán most elbuktam.

Az ég felé tekintett, majd így szólt:

„Istenem, most az időm lejártával fordítsd felém még egyszer a tekinteted! Nem azért, hogy
nekem életet adj, hanem a falunak és a népemnek egy szebb, értelmesebb jövőt, kérlek
alázattal.”

Utoljára még egyszer a falu fele tekintett és a vár irányába, majd újra az égre, amikor
fejét félrehajtotta és szemeit lehunyta örökre.